

"לְבַנְיָנָה שֶׁל תּוֹרָה" – חֵלֶק ק"ג

שיחה שנמסרה בביהמ"ד מפי רה"י הרב ברוך וידר שליט"א
ההכנה ללימוד התורה

הצורך בהקדמות

מטרת השיחות הללו הניתנות בימי שלישי היא ליסד בניין של תורה הן בנפש והן בישיבה. לכן זו שיחה מרכזית בסדר השבוע של הישיבה.

בשנתיים האחרונות יסדנו שיעור קצר הפותח את סדר בוקר, והיום בסיעתא דשמיא נעמוד על עניינו של השיעור הזה.

הטבע האנושי זקוק להקדמות. אדם לא יכול לגשת לבקש משהו מאדם נכבד, או אפילו מחבר בלי שיִטְרִים לו ויכין אותו לקבל את הדברים – יציג לו את הנושא עליו הוא רוצה לדבר או יכין אותו לקראת דבר עמוק יותר. גם כאשר כותבים מכתב לאדם נכבד, כותבים למעלה: 'הנדון: כך וכך'.

גם תורה צריכה הקדמות, הקדמות בנפש והקדמות בשכל, כך הוא מבנה האדם כפי שאמרנו. בפרט בדורנו, דור שדורש יותר הבנה, דרישה זו היא אחד הצדדים העמוקים והחיוביים שבחוצפא דעקבתא דמשיחא. בדור שלנו לא קל לקבל כל דבר כמובן מאליו, לכן יש צורך מיוחד בהקדמות.

בחור בא לישיבה לאחר שבשנות התיכון ברר לעצמו שהוא רוצה ללמוד בישיבה מטעמים כאלה ואחרים. אמנם מן הסתם לא יכול היה לברר לעצמו את סוגיית לימוד התורה ומשמעותה וכך הוא מגיע לישיבה אע"פ שזו לא הייתה משאת נפשו

מקדמא דנא. במצב כזה בודאי יש צורך בהקדמות. אי אפשר להיכנס לתורה ככה.

מהי ההקדמה לתורה?

ספר נפש החיים, ספרו של ר' חיים מוולוז'ין תלמיד הגר"א הוא ספר יסוד במדף הספרים היהודי, ספר עמוק הפותח פתח לפנימיות התורה ולהבנת הדברים בגדלות. בספר ארבעה שערים שכל אחד מהם חשוב בפני עצמו. השער הרביעי עוסק בלימוד תורה.

ברור אצלי הדבר שבחור או אברך ואף ת"ח בכל גיל הלומד את השער הזה כראוי מקבל מבט עמוק יותר ומתוך כך מתקשר יותר אל לימוד התורה.

בתחילת השער הזה, מברר בעל נפש החיים את עניין "יראת ה' הטהורה" הנדרשת לעסק ולימוד התורה. בין הדברים הרבים שהוא מביא, הוא מביא את דברי רשב"י:

"ובהקדמת הזוהר אמר רשב"י שהיראה איהי תרעא לאעלא לגו מהימנותא".¹

היראה היא שער להיכנס אל האמונה.

"ועל פקודא דא אתקיים כל עלמא"

ועל מצוה זו של היראה מתקיים כל העולם.

¹ נפש החיים שער ד פרק ד

ובמיוחד קשה: אם הקב"ה נותן חכמה למי שכבר חכם, מנין הגיע החכמה הראשונה?

יראת ה' היא אוצר

התשובה מתבארת בנפש החיים שם ע"פ הנאמר בגמרא⁷ שהיראה היא השער, כמו שאמר הזוהר הקדוש, וכמו שכתוב "יִרְאַת ה' היא אוֹצֵרוֹ"⁸, היראה היא האוצר, לא אוצר במובן של מטמון יקר ערך אלא אוצר במובן של מחסן שאוצר ומחזיק בתוכו את הדברים.

משל לכך – ילד שרוצה לאסוף מטבעות רבים, הוא יכול לאסוף אותם בידי ולהחזיק בהם כך מלוא חופניו, אבל אם אין לו 'אוצר' – שקית נילון או ארנק, הוא ישאר עם מעט מאד בידיים. הוא צריך להכין כלי, להכין אוצר, כדי שאפשר יהיה לשים את המטבעות בתוכו. לכן אבא טוב הרוצה לתת לבניו אי אלו דברים, דואג קודם כל שיהיה להם מקום לשים אותם ולשמרם, כדי שהבן (שהוא לאו דווקא ילד) יוכל להכיל את המתנות הגדולות שאבא נתן לו.

גם אבינו שבשמים אינו משפיע תורה במובן האמיתי שלה, תורה כזו שאינה רק דקלום חיצוני, אלא לחכימין, כלומר שהוא נותן את חכמת התורה למי שיכין את האוצר להכיל את התורה.

לכן אומר נפש החיים בפרק ו:

"לזאת האמת שזו היא הדרך האמתית אשר בזה בחר הוא ית"ש, שבכל עת שיכין האדם עצמו ללמוד..."

"ודא עקרא ויסודא לכל שאר פקודין דאורייתא מאן דנטיר יראה נטיר כולא לא נטיר יראה לא נטיר פקודי אורייתא..."

מצוה זו של היראה היא השורש והיסוד לכל מצוות התורה. מי ששומר את היראה שומר את כולם, ואם ח"ו אינו שומר את היראה הוא לא שומר את מצוות התורה.

זו אמירה חריפה מאד של רשב"י.

ננסה במסגרת מצומצמת זו לעמוד על משמעותם של דברים אלו.

רשב"י אומר שיראת ה' היא הקיום של כל חכמת התורה. זהו מקרא מפורש שמוכר לכל בחור הבא בשערי התורה, שודאי עוסק בספר היסודי ביותר – ספר מסילת ישרים, ואם מישוהו עוד לא התחיל כדאי לו להתחיל עוד היום. הרמח"ל בהקדמתו למסילת ישרים מביא את דרשת חז"ל על הפסוק "הֵן יִרְאַת ה' היא חֻקָּה"² "שכן בלשון יוני קורין לאחת 'הן'³, ומבאר הרמח"ל: "הרי שהיראה היא חכמה והיא לבדה חכמה". אמנם צריך להבין מה כוונתו בזה.

עוד אמרה הגמרא במסכת ברכות: "אין הקדוש ברוך הוא נותן חכמה אלא למי שיש בו חכמה"⁴ ולמדה זאת מן הפסוקים "יְהִיב חֻקְמָתָא לְחַכְמִין וּמְנַדְעָא לְיַדְעֵי בִינָה"⁵ "וּבְלֵב כָּל חָכָם לֵב נִתְתִי חֻקְמָה"⁶. גם כאן יש כמה נקודות שמצריכות עיון: האם מי שלא חכם לא יוכל לזכות בתורה? ומהי חכמת הלב?

² איוב כח כח

³ שבת לא:

⁴ ברכות נה.

⁵ דניאל ב כא

⁶ שמות לא ו

⁷ שבת לא: יומא עב:

⁸ ישעיה לג ו

לתורה הזו שתפעל בנו ונהיה יותר מרוממים. לא באנו לישיבה כדי לאגור ידע ולהיות 'פרויקט השו"ת' מהלך, אנו רוצים לבנות, ואכן בונים, ת"ח בני תורה בעלי מידות ויראת שמים, אנשים גדולים שאצלם התורה אינה עוד ידע כמו כל הידע שהעולם מלא בו כיום.

את דרך ההכנה מסביר נפש החיים שם:

"להתחשב מעט עם קונו ית"ש בטהרת הלב ביראת ה' ולהטהר מעוונותיו בהרהורי תשובה..."

תורה היא קדושה. קודשא בריך הוא ואורייתא חד הוא.¹⁰ אי אפשר לטמא את עצמו ואחר כך לפול פתאום אל התורה, המוח יהיה בערפל אחד גדול והנשמה בכלל לא תקבל את אור התורה. לכן צריך אדם להקדים את התשובה לפני עסק התורה.

"כדי שיוכל להתקשר ולהתדבק בעת עוסקו בתורה הקדושה בדבורו ורצונו יתברך שמו..."

התורה היא דיבור של ה'. כל פרט שאנו עוסקים בו בישיבה בכל שעות היום זהו דיבור של הקב"ה.

"וגם יקבל על עצמו לעשות ולקיים ככל הכתוב בתורה שבכתב ובעל פה..."

אם הוא לומד הלכות שבת הוא לא לומד את זה כמדע חיצוני. ב"ה הרב שלמה שליט"א מעביר לנו תוכנית כל כך נפלאה, זה לא לימוד

בפרט אדם המגיע לאחר יום עבודה. רבים נכנסים לבית המדרש, אבל הם לא פה. הם משוטטים בכל העולם ופתאום צריכים להיכנס ל'שן ורגל' או לכלי ראשון וכלי שני ולדקדק בסברות. זה לא פשוט. אי אפשר לעשות זאת בלי הקדמות. מגלה לנו בעל נפש החיים שיש דרך לכל אדם הרוצה להדבק בקדושה והוא עמל לפרנסתו ועוסק בדברים:

"ראוי לו להתיישב קודם שיתחיל, על כל פנים זמן מועט, ביראת ה' טהורה בטהרת הלב..."

לפני שאדם בא ללמוד הוא צריך להכין את עצמו, הוא צריך הקדמות של חכם לב כמו שאמר הפסוק "וּבְלֵב פֶּלַח חָכֵם לֵב נִתְתִּי חֶכְמָה".⁹ הקדמות של יראת ה' טהורה.

ההכנה מרוממת את הלימוד

באופן מעשי יותר אומר נפש החיים בפרק ז:

"ולזאת ראוי להאדם להכין עצמו כל עת קודם שיתחיל ללמוד להתחשב מעט עם קונו ית"ש בטהרת הלב ביראת ה'..."

מה שייך להתחשב עם קונו, עם הקב"ה לפני העיסוק בשן ורגל? גם אם אנו שקועים בלימוד, התורה שלנו אינה עוד חכמה. העולם היום מלא מאגרי מידע משוכללים והידע לכשעצמו אינו העניין. אנו רוצים ללמוד את תורת ה', להתקשר בקשר אמיתי ונשמתי

¹⁰ ע"פ זוהר אחרי מות עג.

⁹ שמות לא ו

במשפט קצר כתב זאת הרב זצ"ל באורות התורה ובאורות התשובה:

"לפי ערך בהירות התשובה שלפני הלימוד תגדל בהירות ההבנה של הלימוד. השכל מתרומם ע"פ יסוד התרוממות הרצון והוא מתבהר לפי המידה של בהירות הרצון".¹³

השכל מתרומם על ידי הרצון, ע"י חכמת הלב, כפי שראינו קודם, ולזאת יסדנו בישיבה שיעורים עם הר"מים בתחילת הסדר. ודאי יש כאלה שכבר למדו חברותא לפני תפילה שחרית, למדו הלכה אחרי התפילה והזדרזו לסדר עוד לפני השיעור של הר"מ שלהם. בודאי יש שמנצלים את הזמן היטב כי הזמן הוא הדבר היקר לנו ביותר בישיבה ובחיים. אבל כשמתחיל הסדר הראשון יסדנו לימוד בענייני יראת ה', בענייני לימוד תורה ואמונה, לימוד כזה שיכין את הדרך ללימוד התורה. כפי שראינו חשיבות הלימוד הזה היא גדולה מאד וחשוב להקפיד ולהיות בשיעורים אלו של הר"מ, כולנו חלק ממסגרת ומדרך ולכן צריך להיכנס לשיעור של הר"מ בבוקר ולעסוק באוצר היראה לפני שניגשים אל התורה.

מה טוב ומה נעים, כפי שאמר נפש החיים, שבכל עת שלומד יעשה לו קביעות של לימוד אמונה או מוסר בתחילת כל סדר לזמן קצר, דקות מועטות, אבל מובטחים אנו שהברכה תהיה גדולה מאד.

בשביל ידיעה חיצונית אלא כדי לתרגם את זה למעשה איך להכין כוס קפה או תה בשבת. באוניברסיטה לומדים מידע, אנו לומדים כאן תורה ורוצים לשנות את האנשים, לרומם אותם שיהיו אנשים גדולים הדבקים בקב"ה, זה משהו אחר לחלוטין. באנו לישיבה להיות דבוקים בקב"ה, וזה נעשה דרך התורה ע"י הלימוד והעמל המפרך לברר את התורה לשמה להבין מה הפשט האמיתי במה נחלקו הרשב"א והתוספות ומה אמרו רבי עקיבא אייגר והמהרש"א, ולהבין מהי האמת שהקב"ה מגלה לי. הקב"ה מדבר אלי ולומד איתי חברותא ואם כן איך אוכל ללמוד חברותא בלי הכנה? אם הייתי הולך לראש העיר הייתי חושב שבע פעמים מה אגיד לו. זהו לימוד התורה.

מוסיף עוד נפש החיים שהרוצה לעיין בדבר הלכה צריך להתפלל שיזכה השי"ת לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא ולכוון לאמיתה של תורה. אנו מכירים זאת מתפילת רבי נחוניא בן הקנה המובאת במסכת ברכות.¹¹ אנו מתפללים על הרבה דברים, ההולך למוד את גרנו צריך להתפלל שתהיה ברכה בגורן¹² ואדם שנכנס ח"ו לניתוח ודאי מתפללים עליו הרבה, כך גם ההולך ללמוד תורה הוא צריך תפילה כדי להצליח בתורה ולכוון לרצון ה' באמת, ובשביל זה באנו לישיבה.

בכך אנו חוזרים לתחילת דברינו: התורה צריכה הקדמות. ההקדמה מאפשרת להכיל את מה שיבוא אחריה. ההקדמה היא האוצר, שכן אם הלומד לא יהיה מוכן לתורה הוא לא יתפוס ויאבד מיד את מה שלמד.

¹¹ כח:

¹² תענית ח:

¹³ אורות התורה ו ב, אורות התשובה יד כז

